

Informativni list 1

Onesposobljenost u Australiji: najvažnije činjenice

Ovaj informativni list je razradio AMPARO Advocacy da bi se ljudima iz kulturno i jezički različitih zajednica pružile informacije o onesposobljenosti, prevedene na njihov jezik.

1. Šta je onesposobljenost?
2. Onesposobljenost u Australiji
3. Vrste onesposobljenosti
4. Dobivanje rane pomoći
5. Osiguravanje potrebne pomoći
6. Gdje da se obratite za pomoć
7. Izmjene u uslugama za onesposobljene osobe
8. Pomoć tumača
9. Dobivanje pomoći da biste mogli izraziti svoje mišljenje

1. Šta je onesposobljenost?

Osoba je onesposobljena ako joj je teško da vodi brigu o sebi, da hoda ili da se kreće, da čuje ili da vidi ili da jasno razmišlja ili da uči. Može da ima poteškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Onesposobljenost može da bude posljedica udesa, povrede, bolesti, ili jednostavno može da bude nešto s čim se osoba rodila. Onesposobljenost je obično dugotrajna i stalna, traje čitav životni vijek. Dakle, onesposobljenost nije samo bolest koja traje nekoliko mjeseci ili slomljena kost koja će zarasti.

Na sposobnosti osobe može uticati i to kako drugi misle o njoj (stavovi) i fizička okolina, kao na primjer da li može da se kreće po svojoj kući, po radnom mjestu ili u zajednici, da li može da koristi sredstva javnog saobraćaja, te kako je zajednica tretira.

2. Onesposobljenost u Australiji

U Australiji onesposobljeni ljudi imaju ista prava i dozvoljeno im je da rade iste stvari kao i drugi ljudi u zajednici. Na primjer, imaju pravo da se tretiraju na pravedan način, da uče i da rade, da biraju gdje će živjeti i kako će živjeti svoj život.

Onesposobljeni ljudi mogu da imaju dobar život, da ispune svoje ciljeve i ostvare svoje snove, te da se uključe i doprinose društvu. Onesposobljene osobe imaju puno kvaliteta i sposobnosti, te mogu da nauče nove vještine.

Onesposobljene osobe žele da budu uključene u sve vidove porodičnog i društvenog života, a zakoni u Australiji im omogućavaju da to i ostvare. U Australiji protuzakonito je da se vrši diskriminacija protiv onesposobljenih osoba.

Onesposobljenost može da znači da takva osoba neke stvari drukčije radi, i možda joj trebaju različite vrste podrške (pomoći). Možda joj treba pomoć:

- da se istušira ili okupa
- da se obuče
- da legne ili ustane iz kreveta
- da se govorno izrazi i da se sporazumijeva
- da obavi kupovinu
- da se uključi u zajednicu
- da putuje na posao ili na ljekarske termine
- da kupi opremu, kao na primjer invalidska kolica
- da održava kuću i da ima dobar život

3. Vrste onesposobljenosti

Intelektualna onesposobljenost

Ljudi s intelektualnom onesposobljenošću mogu da imaju više poteškoća nego drugi u učenju novih stvari, rješavanju problema, koncentraciji i pamćenju. Najčešći uzroci su -

- urođena onesposobljenost
- problemi u toku trudnoće (na primjer, nedostatak kiseonika)
- zdravstveni problemi
- nedostatak hrane ili medicinske njege

Fizička onesposobljenost

Fizička onesposobljenost odražava se na tjelesne funkcije osobe ili sposobnost kretanja, na primjer hodanje ili kontrolu mokraćnog mjehura, ili može da se odnosi na jedan dio tijela, na primjer kad osoba nema jednu nogu ili ruku. Ima mnogo uzroka za fizičku onesposobljenost. Osoba može biti tako rođena, postati onesposobljena nakon udesa ili njena onesposobljenost može biti posljedica bolesti. Fizička onesposobljenost uključuje povredu kičme, cerebralnu paralizu i višestruku sklerozu.

Neurološka onesposobljenost

Neurološka onesposobljenost utiče na način na koji mozak obrađuje informacije i kako komunicira sa drugim dijelovima tijela; na primjer, može se odraziti na govor, razmišljanje ili kretanje. Ljudi mogu biti tako rođeni, postati onesposobljeni kasnije u životu ili pak nakon udesa.

Psihičko oboljenje

Ljudi s psihičkim oboljenjima mogu da imaju poteškoća koje se odražavaju na njihov način razmišljanja, osjećaje ili ponašanje, što onda može da utiče na njihove odnose s ljudima, na njihovu sposobnost da

rade ili žive. Na primjer, osoba može da ima jaku depresiju koja utiče na njenu sposobnost učestvovanja u svakodnevnom životu. To može uticati na njene veze, posao i uživanje života.

P:\Stationary\Project Launch\2 CheckedOsjetilna onesposobljenost

To uključuje gubitak sluha, oštećenje vida ili poteškoće s govorom.

Zadobivena povreda mozga

Zadobivena povreda mozga je svaka povreda mozga zadobivena poslije rođenja. Može biti posljedica automobilske, sportske ili drugog udesa, moždanog udara, tumora mozga, alkoholizma, korištenja droge ili trovanja. Posljedice zadobivene povrede mozga mogu biti manje i kratkotrajne ili teške i doživotne.

Autizam

Ljudi s autizmom mogu da imaju poteškoća s jezikom ili komuniciranjem i odnosom s drugim osobama, te mogu da budu osjetljivi na zvukove, dodir, okus, miris, svjetlo ili boje.

4. Dobivanje rane pomoći

Ako mislite da Vaše dijete ima neki oblik onesposobljenosti, rana pomoć može osigurati da dijete raste i da se razvija, a to može da znači da će kasnije trebati manje pomoći.

Rano dobivanje pomoći može da pomogne porodicama da se informišu i bolje upoznaju s onesposobljenošću svog djeteta, i tako mu pruže dobru njegu.

5. Osiguravanje potrebne pomoći

Neke onesposobljene osobe i njihove porodice osjećaju da im je teško doći do pomoći koja im je potrebna. Važno je da razumijete što je onesposobljenost. Možete porazgovarati sa svojim ljekarom o tome na koji način je moguće utvrditi imate li neki oblik onesposobljenosti. Postoje službe i usluge koje mogu pomoći onesposobljenim ljudima i njihovim porodicama.

6. Gdje da se obratite za pomoć

Ako živite u Kvinslendu, a Vama ili članu Vaše porodice treba momentalna pomoć, možete da nazovete 13 74 68 i zatražite da razgovarate s nekim iz Službe za pomoć onesposobljenima (Disability Services) o Vašoj situaciji.

7. Izmjene u uslugama za onesposobljene osobe

U toku sljedeće 3 godine provodit će se opsežne promjene i poboljšanja koja će omogućiti onesposobljenim osobama i njihovim porodicama da lakše dođu do pomoći koja im je potrebna. Možete naći najnovije informacije ako posjetite internet stranicu Nacionalne sheme osiguranja za onesposobljene (National Disability Insurance Scheme) na www.ndis.gov.au , ako ih nazovete na 1800 800 110 ili pak na 131 450 ako Vam treba tumač.

8. Da li Vam treba tumač ili prevedene informacije?

Sve službe za onesposobljene osobe koje finansira Vlada Kvinslenda moraju da obezbijede tumače po potrebi, dakle možete da zatražite tumača. I National Disability Insurance Scheme Vam takođe može osigurati pomoć tumača. **Tumači su prošli kroz adekvatnu obuku i moraju da drže Vaše informacije u tajnosti.** Takođe, službe trebaju da Vam pruže informacije na takav način da ih možete razumjeti. Na primjer, možete da zatražite da Vam se informacije prevedu na Vaš jezik.

9. Zastupanje

Ako Vam je potrebna pomoć da biste mogli objasniti šta Vam treba, možete je dobiti od agencije za zastupanje (advocacy agency).

U Kvinslendu možete da kontaktirate:

AMPARO Advocacy (<i>Brisbane</i>)	3354 4900
Capricorn Citizen Advocacy (<i>Rockhampton</i>)	4922 0299
Gold Coast Advocacy	5564 0355
Independent Advocacy Townsville	4725 2505
Ipswich Regional Advocacy Service	3281 6006
Mackay Advocacy Inc	4957 8710
Queensland Advocacy Incorporated	3844 4200
Rights In Action Incorporated (<i>Cairns</i>)	4031 7377
Speaking Up For You (<i>Brisbane/ Caboolture</i>)	3255 1244
Sunshine Coast Citizen Advocacy	5442 2524
The Advocacy and Support Centre (<i>Ipswich</i>)	3812 7000
The Advocacy and Support Centre (<i>Toowoomba</i>)	4616 9700
People with Disability Australia (<i>Bundaberg, Fraser Coast, Logan, Mt Isa, Sunshine Coast</i>)	1800 422 015

Imate pravo da se žalite.

Zapamtite, ako su Vam rekli da kontaktirate neku organizaciju a ona Vam nije pomogla, imate pravo ponovo zatražiti pomoć ili čak i uložiti žalbu.

Ako osjećate da Vas se diskriminiše na osnovu Vašeg porijekla ili onesposobljenosti, možete kontaktirati i Kvinslandsku komisiju za borbu protiv diskriminacije (Queensland Anti-Discrimination Commission) na 1300 130 670.

Ove informacije je sastavio AMPARO Advocacy Inc. Mada je poduzeta svaka mjera da se osigura da one budu tačne u vrijeme objavljivanja, ovaj materijal pruža samo opći pregled. Međutim, materijal ne mora neophodno sadržavati tačne, kompletne ili najnovije informacije za svaki individualni slučaj. Zato čvrsto preporučujemo da zatražite dodatni savjet relevantan za Vaše individualne prilike.